

obrađivane teme kroz ovih trideset godina, iako bi to bilo vrlo zanimljivo. Ipak, neki brojevi revije bili su monografskog karaktera, monotematski uređeni, a i recenzije tematske literature vrijednost su za sebe. Uredništvo je kroz reviju nastojalo upoznati publiku s poznatim ličnostima i važnim mislima u svijetu. Krakovski nadbiskup Karol Wojtyła 1972. dao je reviji intervju koji je, sutrdan nakon njegova izbora za papu, integralno prenio *Corriere della sera*. U reviji je, među prvima u Italiji, Mario Marcolla opširno analizirao teologiju sekularizacije i teologiju »mrtvog Boga« prema djelima Paula Tillicha i drugih.

U svom programu revija od početka ima najviši respekt prema pontifikalnom magisteriju, koji, dapače, želi potvrditi u kulturnoj sredini, ujedinjenoj sa slobodnim sudom, bez bojazni da bude s druge strane novih mitova i mode momenta — nasuprot nekom iščekivanju i očekivanju koje bi proizlazilo iz pomalo bezličnog i hladnog naslova *Studi Cattolici*.

Prigodom 30. obljetnice izlaženja uredništvo se je obratilo nekim svojim glavnijim suradnicima da odgovore na pitanje: Zašto sam pisao ili zašto pišem za *Studi Cattolici*? U popisu onih kojima je poslan popis i onih koji su odgovorili susrećemo imena talijanskog i međunarodnog kulturnog i javnog života: crkveni dostojanstvenici, poznati teolozi, književnici, političari, sociolozi, novinari...

Za 30. obljetnicu pristigle su i čestitke, ohrabrenja i poticaji, tako — između ostalih — od Ivana Pavla II, predsjednika Republike Francisca Cossiga, predsjednika Demokrišćanske stranke Piccolija, ministra Andreottija, milanskog kardinala Martinija... Odgovore na upit: Zašto sam pisao ili zašto pišem u S. C.? ičestitke za jubilej revija je objavljivala kroz tri broja, a izdala ih je i u zasebnom broju. U tom su broju doneseni i odgovori nekih čitatelja na upit: Zašto čitam S. C.?

Moglo bi se reći da svojom orijentacijom i širinom problema koje zahvaća revija *Studi Cattolici* donekle slični našoj *Crkvi u svijetu* (ako usporedba nije neskromna?). Neke naše teološke revije donosile su u hrvatskom prijevodu kadikad i tekstove iz te talijanske revije, a moglo bi toga biti i više, jer je revija *Studi Cattolici* doista katolička, ali ne katolički integristička; naprotiv, vrlo je dijaloška, otvorena, a kad treba i polemička.

POGLED U NOVE KNJIGE (3)

Drago Šimundža

1. Vladimir Merćep: *POVIJEST I TEOLOGIJA EUHARISTIJSKE KONCELEBRACIJE, Vrelo života, Sarajevo, 1987.*

Koncelebracija je u suvremenom životu Crkve redovita pojava. Doživljavamo je kao stvarnost i rado je prihvaćamo. Crkva je ne samo dopušta nego je, u nekim prigodama, izričito preporučuje. No što je bilo s koncelebracijom u prošlosti, kroz povijest Crkve? Koji su njezini teološki razlozi? Što o njoj kažu crkveni dokumenti? — o tome na našem hrvatskom jeziku nismo do sada imali opširnijih informacija i sustavnih studija. Sada smo u tome bogatiji za jednu vrijednu knjigu. Dr. Vladimir Merćep, pisac zapaženih djela i članaka s područja suvremene teologijske misli, napisao je i, evo, objavio cjelovitu studiju o koncelebraciji.

Merćepova je studija podijeljena u tri dijela. Prvi (str. 5—89) raspravlja o povijesti euharistijske koncelebracije, od njezinih početaka do Drugoga vaticanskog sabora; drugi (91—173) prati Sabor i njegove prijedloge, nacрте i odredbe; treći je (175—317) posvećen teološkoj refleksiji o koncelebraciji. Sva tri dijela čine jedinstvenu cjelinu, te tako s povijesnog stajališta, kroz prizmu saborskog gledanja, opširnom raščlambom teoloških refleksija o koncelebraciji daju sustavnu studiju, pedantno pisanu i dokumentirano predočenu.

Kao što je poznato, koncelebracija je postojala i prije Sabora, Sabor joj je, i posebno posabrsko vrijeme, otvorio široka vrata. Crkva ju je prihvatila. Nije, dakle, riječ o njezinu zanemarivanju. Naprotiv, autor navodi stara i različita mišljenja, tumačenja i gledišta. Još joj je Toma Akvinski (*Summa th.*, III, q 82, a 2) uočio probleme i dao razumne teološke odgovore. No o koncelebraciji se i prije i poslije Tome raspravljalo i odlučivalo. Posebno se u naše doba, na Saboru i poslije Sabora, o koncelebraciji pisalo i piše; izdavani su dekreti i službene odredbe. Sve je to autor prikupio, sistematizirao, izložio i u određenoj mjeri s povijesnog i teološkog gledišta vrednovao. Rekosmo u određenoj mjeri, zbog toga što se najčešće služi mišljenjima i izlaganjima, odnosno pre-pričavanjima drugih, a manje svojim izravnim govorom. No, u cjelini je stvar vrlo sustavno i vrlo korektno izložena. Imamo zato izvrsnu studiju, pregled i konfrontaciju različitih mišljenja koja su izrečena i napisana o koncelebraciji.

Merćep studijski pristupa temi. Svestrano je osvjetljuje, izlaže povijesne prilike i praksu, utvrđuje i valorizira teološke aspekte i razloge.

Osnovna pitanja s kojima se autor bavi svode se na nekoliko temeljnih upita: Kad je počela koncelebracija u užem smislu, tj. sakramentalna koncelebracija u kojoj su svi koncelebranti izgovarali riječi pretvorbe? Što je Sabor zaključio, a što je proširilo pokoncislo vrijeme? Koji su bitni razlozi za koncelebraciju? Je li koncelebracija jedna misa ili više misa? Koja je vrijednost koncelebrirane žrtve?

Potvrđujući da je koncelebracija u širem smislu postojala od prvih početaka kršćanstva, Merćep drži da sve do VII—VIII. st. (*Ordo Romanus*) nemamo sigurnih dokaza o sakramentalnoj koncelebraciji, u kojoj bi svi koncelebranti izgovarali riječi pretvorbe, iako dopušta da je, vjerojatno, postojala i koje stoljeće prije u Zapadnoj Crkvi, iz koje je prešla u Istočnu (str. 77).

S obzirom na pitanje je li koncelebracija jedna ili više žrtava, jedna ili više misa, naš se autor, navodeći opširno mišljenja »za« i »protiv«, opredjeljuje da je to jedna misa, jer je, kaže, i jedna žrtva. Zbog toga, smatra da se koncelebracijom u neku ruku umanjuju opći plodovi, veće obilje milosti koje proizlazi iz nekrvne žrtve, jer bi — smatra — u slučaju da svaki koncelebrant zasebno misli, i plodovi bili veći.

Sklon analitičkom pristupu, autor nas upoznaje s brojnim faktima, dokumentima i tumačenjima. Iako se sam najčešće odlučuje restriktivno, u smislu povijesnog sužavanja i teološkog ograničavanja nepotrebnih koncelebracija, razborito ulazi u dijalog s pojedinim mišljenjima i dokumentima, te bez sustezanja navodi druga gledišta, izlaže razloge, kad ih sam i ne prihvaća. Dobivamo tako cjelovitu sliku i o povijesnom i o teološkom pristupu koncelebraciji.

S tim u vezi — i to je po našem sudu važna dimenzija i, rekao bih, odlika ove knjige — iznoseći svoje mišljenje, autor se ne ustručava iznijeti i suprotna gledišta. Uostalom, on u svemu prihvaća stanovište Crkve. To mu omogućuje slobodan diskurs, dijalogiziranje i sučeljavanje s različitim shvaćanjima. Evo kako navodi Galota, makar se u ovim točkama neće u svemu s njim složiti: »Ne može se oplakivati, zaključuje Galot — kaže Vladimir Merćep — širenje koncelebracije kao da bi imalo učinak smanjivanja euharistijskih plodova za život Crkve. Ne može se opravdati ograničavanje toga širenja u želji da se pribavi Crkvi veće obilje milosti. Doista, skrb za često euharistijsko celebri-ranje zbog duhovnog razvitka kršćanske zajednice ne bi se smjela izgubiti. Ali, ako ta učestalost bude osigurana preko koncelebracije ili preko umnažanja individualnih misa, isto obilje milosti od toga proizlazi za crkveni život. Zato je krivo gledati u koncelebraciji neku prijetnju za duhovno bogatstvo

Crkve kao za njezinu snagu širenja. Ne samo da se ništa ne oduzima od onoga što bi se zadobilo mnogim individualnim mislima, nego ona ima prednost da izražajnije očituje jedinstvo svećeništva i žrtve« (str. 280).

Dijaloški postupci i kontroverzna shvaćanja važni su elementi u ovoj raspravi, oni su, u neku ruku, polazna čvorišta i u stanovitom smislu metoda transmisija povijesnih i teoloških izlaganja cijele studije. Ne u smislu problematiziranja, valjanosti ili nevaljanosti koncelebracije, što je davno riješeno, nego u cilju bistrenja povijesno-teoloških procjena i praktičnih efekata same koncelebracije.

2. Emilio Alberich: *KATEHEZA I CRKVENA PRAKSA*, *Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1986*.

Uz časopis *Katehezu* Katehetski salezijanski centar u Zagrebu već više godina izdaje različite katehetske priručnike, stručnu i pomoćnu katehetsku literaturu, udžbenike i pomagala. U biblioteci Orijentacije izišlo je nekoliko zapaženih djela. Među njima je i naslovljena knjiga: *Kateheza i crkvena praksa*. Autor je rodom Španjolac, stručnjak iz katehetike, prof. na Salezijanskom papinskom sveučilištu u Rimu i na Gregorijani.

Knjiga je vrlo opširna. Tematika joj je opća katehetika. Poput priručnika obrađuje najvažnija katehetska usmjerenja pod vidom aktualnih postignuća i opredjeljenja koncilske Crkve. Podijeljena je u osam poglavlja, koja s različitih aspekata osvjetljaju naslov djela; kateheza i crkvena praksa osnovna im je kopča i jedinstvena podloga. Evo nekih: Prema obnovljenoj crkvenoj praksi; Kateheza u kontekstu crkvene prakse; Kateheza, odgoj vjere; Kateheza, zajednica i zajedništvo, itd.

Utvrđujući smisao kateheze u crkvenoj praksi i prakse u katehezi, autor vodi računa o svim aktualnim zbivanjima o potrebama današnjega vremena i čovjeka. Svjestan je osnovnog poziva Crkve u evangelizaciji današnjeg svijeta, ali je istodobno svjestan uloge kateheze, koja aktualizira i izgrađuje temeljnu poruku. Ne raspravlja posebno o sociološkim, psihološkim, političkim i gospodarskim pitanjima; ne zalaže se za nove standarde i metode, za posebna pedagoška pravila i metodologije, ali je u svojim izlaganjima toliko aktualan i senzibilan na suvremene standarde i postignuća, da vješto utkiva religioznu misao u svakodnevne egzistencijale i istodobno, sadržajno i metodološki, vodi računa o životnoj stvarnosti, unoseći iz nje važne naglaske u primjenu i aktualizaciju Riječi kroz praktičnu katehezu.

Kateheza je, kaže, u službi Riječi. Ona je poruka i navještaj Krista; ona je odgoj vjere, produbljivanje i poistovjećivanje vlastitog iskustva s temeljnim iskustvima Krista i njegove Crkve. Dok je s jedne strane Božja riječ temelj kateheze, Crkva joj je s druge strane mjesto i određenje, jer: kateheza je njezin zadatak; ona je za nju odgovorna. »Na razini mjesnog utjelovljenja, crkvenost kateheze izražava se poglavito u temeljnoj ulozi kršćanske zajednice, koja je glavni subjekt i naravno mjesto kateheze« (str. 121). Stoga u posebnom poglavlju izlaže smisao crkvenog služenja kroz katehezu, a isto tako jedno poglavlje posvećuje zajednici i zajedništvu u Crkvi.

Važan vid religioznog doživljavanja ostvaruje se u liturgiji. Liturgija je specifičan ambijent evangelizatorskog i katehetskog oživotvorenja Riječi. U liturgijskom se činu ostvaruje jedinstven doživljaj osobnoga iskustva i religiozne stvarnosti, katehetskog poučavanja i životne prakse. Autor zato posvećuje jedno poglavlje katehezi i liturgiji; one su nužno povezane.

Djelo je, recimo u zaključku, vrlo stručno, aktualno i pristupačno. Uz svako poglavlje navodi se opsežna literatura, a na kraju knjige opća bibliografija. Korisno je svakom vjeroučitelju, katehetima i katehisticama, poglavito u vodenju izgrađenih zajednica.

3. Tomaso Beck-Giovanna dell Croce: *ISUS JE BOŽANSKI GO-
SPODAR. Biblijska razmatranja. Izd. »Duh i voda«, Jelsa, 1984.*

Svijetom se zadnjih desetljeća sve više osjeća dah Duha. Nastaju i djeluju novi duhovski pokreti, molitvene skupine i karizmatičke zajednice. Potaknuti tim valom ili, bolje, i sami poneseni snagom Duha, Božidar Medvid, jelški župnik, i prof. Josip Marčević, sveć. franj. trećoredaca, pokrenuli su ima već nekoliko godina biblioteku djela Obnove u Duhu, »Duh i voda«. U toj se biblioteci, kao treća knjiga, pojavila brošura *Isus je Gospodar*.

Zanimljivo je to djelo. Nadahnuto, zgusnuto, aktualno. U funkciji je najdublje svijesti da je samo Bog Kyrios, te da je Isus Krist, kao druga osoba Presv. Trojstva, naš Kyrios, Gospodin i Gospodar.

Autori u osam priloga, poglavlja, služeći se biblijskim predlošcima, tekstom i inspiracijom, izlažu ovu temeljnu kršćansku istinu, učvršćuju vjeru i dubinski smisao naslovne poruke. Osnovna im je misao: hvaljenje Boga u dnevnom životu, svijest suradnje i zajedništva u jedinstvu s Bogom.

Refleksija im je važno sredstvo, i u spoznaji i u praktičnom ostvarenju. Boga spoznajemo, kažu autori, naravnim, umskim putem i biblijskom spoznajom. Ta spoznaja »ništi svaki idol«. Bog koji spasava jest biblijski Bog; on ulazi »u mene novim životom: moje biće počinje odsijevati kao slika i prilika Božja usred svijeta«. »Ovaj Bog koji spasava... u punini je objavljen u Novom zavjetu. On je Gospodin, Kyrios, božanski Gospodar.« Isus Krist je Gospodar! (str. 14—15).

Ovo je osnovica razglabanja i razmatranja ove meditativne knjižice. Krista stavlja na prvo mjesto u ovom našem vremenu, kao što su ga prvi kršćani, u doba kad su carevi sebi svojatali božanske titule, snagom vjere jedinoga priznavali za svoga Kyriosa i božanskog Gospodara. Dubinski je to poziv današnjem čovjeku da osjeti svoju veličinu u Božjoj veličini, da se oslobodi kojekakvih idololatija i lažnih obožavanja. Ta se svijest osjeća među mladima koji na raznim skupovima, u povorkama i susretima s oduševljenjem pozdravljaju: Jesus is Lord! Jésus est Seigneur! Gesù e Signore! — Krist je, Isus je Gospodar!

4. Ivan Aralica: *OKVIR ZA MRŽNJU, Znanje, Zagreb, 1987.*

Naš ugledni hrvatski pripovjedač, romanopisac, Ivan Aralica probija se u sami vrh naše suvremene književnosti. Tih i uporan postaje sve prisutniji. Nakon niza povijesnih romana, od onoga *Psi u trgovištu* do nedavno dovršene trilogije o životnim nemirima i povijesnim seljenjima na bosansko-hercegovačko-dalmatinskom kršu tijekom minulih stoljeća (*Put bez sna, Duše robova, Gradi-telj svratišta*), okrenuo se novijim vremenima i pod neobičnim ali snažnim naslovom, *Okvir za mržnju*, oslikao dio idejno-ideoloških previranja, režimskih administriranja i socio-psiholoških raslojavanja, kriza i lomova u poratnom vremenu.

Za okvir priče izabrana je dačka sredina, život i rad u dačkom domu i učiteljskoj školi u Kovačiću kod Knina, početkom pedesetih godina. Na scenu izlaze učenici i nastavnici, administrativno osoblje različitih razina, društvo i politika, poznata stvarnost i duhovna klima, koja iz pozadine, mehanički tka idejno-ideološke niti, i čitave mreže, od kojih je kroz narativnu fikciju i uvjerljivu kronologiju satkan *Okvir za mržnju*.

Autor je i sam svjedok zbivanja i događaja. Nije mu trebalo mnogo smišljati. Izbjegao je memoarski stil, simboličnu ich-formu, kao i tehniku svezajućeg pisca. Prepustio je priči da sama zbori svojom naracijom i dokumentacijom. Svoj lik je skrio u sporedno lice (nećemo otkrivati koje). Takva kakva jest, priča je tkana na realistički način. Vjerna je klasičnom književnom postupku, s naglašenim osjećajem za prostor i vrijeme. Kronološki je, dokumentirano,

isprepletena zbiljskim faktima, poznatim toponimima, konkretnim zbivanjima i podacima te se dobiva dojam da je i literarna fikcija prava historijska dokumentacija.

Susrećemo se tako u ovom romanu-kronici s našim vremenom i njegovim traumama: s određenim idejnim programima i grubim zastranjivanjima, podmetanjima i sumnjičenjima, terorom i ponašanjem koje se pretvara u pravi »okvir za mržnju«. Kolo vode prodane duše, o kojima je najčešće riječ. — Naravno, kroz situacije u domu i školi spontano se reflektiraju šira društvena zbivanja, jednako kao što se ta zbivanja nemirno i tragično prelamaju u dušama i sudbinama romanesknih ali stvarnih junaka. Autor im je — kaže — samo promijenio ime.

Vješt i sposoban pisac, Aralica je odavno našao svoj stil. Čini se da ga je u ovom romanu još više izostrio. Siže mu je kratka priča, cjelina odmjerena, detalji funkcionalno stilizirani, rečenica pregledna, jezik jedar a tečan, naracija informativna. Ne upušta se u eksplikacije i ekskurse, ne zanosi se tolstojevskim panoramama, ne gradi na intimi i emocijama. Suvremen je, moderan, ali razborito preuzima i poprma iz drugih stilskih formacija. Njegov povijesni roman baštini mnogo od realističkog i psihološkog žanra. Potezi njegova pera rado slijede horizontalnu ravninu, ali nikada ne ostaju samo na njoj. Iz spontanog pripovijedanja izbija složena životna stvarnost, praćena konotativnim tkivom psiholoških i socioloških nemira, idejnih sukobljavanja i ideoloških zastranjivanja; progovara sudbina vremena, prostora i naroda.

Začuđuje ipak da je u ovoj roman-kronici, senzibilnoj na ondašnja ideološka trvenja i povijesna zbivanja, malo ili gotovo nimalo religiozne tematike i problematike. Tek nekako slučajno doznajemo da je prostorija u školi, koja je pri gradnji bila namijenjena kapeli, pretvorena u dvoranu, u kojoj se — je li i to slučajno? — dovršava »okvir za mržnju«.

5. PREZBITERI SLUŽITELJI BOŽJE RIJEČI, Visoka teološka škola, Sarajevo, 1987.

Sarajevska mjesna Crkva — i čitava Vrhbosanska metropolija — sve više primaju svoju značajnu ulogu u pastoralnom i teološkom radu naše domovinske Crkve. Očito je to i po izdavačkoj djelatnosti. Uz niz listova i revija koji izlaze u Sarajevu, Mostaru i Duvnu (*Radosna vijest*, *Vrelo života*, *Svjetlo Riječi*, *Crkva na kamenu*, *Sveta baština*, *Nova et vetera*) — sve češća su i posebna izdanja: knjige, brošure, priručnici. Pred nama je knjžica iz biblioteke »Riječ i život«. *Prezbiteri služitelji Božje riječi*; priredili su je I. Balukić, P. Sudar, A. Šarić, a u sebi sadrži radove sa seminara za permanentno obrazovanje svećenika Vrhbosanske metropolije, iz rujna prošle godine. Obuhvaća nekoliko vrijednih priloga: Važnost »druge evangelizacije« u sadašnjem času (Ilija Čabraja), Služba naviještanja Božje riječi u gradu (Anto Orlovac), Služba naviještanja na selu (Luka Pavlović), Suvremeni način naviještanja riječi Božje (Marko Pranjić), Kvaliteti navjestitelja (Željimir Puljić), Prezbiter — služitelj Božje riječi (Anto Šarić), Prezbiter u poslanju Crkve (Franjo Topić).

Kao što je razvidno iz naslova, riječ je u prvom redu o svećeniku i njegovu poslanju u našem prostoru i vremenu, s posebnim naglaskom na službu Riječi, u propovijedi i katezezi.

U uvodnom članku, nakon kraćeg predgovora priređivača, Ilija Čabraja daje uvid u današnje stanje stvari, u smislu socioloških i religiozno-praktičnih zbivanja. Naglasak je na potrebi ponovne evangelizacije, »druge«, kako naslov ističe, tj. na reevangelizaciji naroda i ljudi koji su kršteni, ali praktično na to zaboravljaju.

O službi naviještanja Riječi u gradu i na selu govore Anto Orlovac i Luka Pavlović. Obojica, svaki na svoj način, analiziraju konkretne prilike, okolnosti u selu i gradu, izlažu suvremene prednosti i poteškoće, zalažu se za aktualnu

katehetsku pouku, primjerenu raznim uzrastima i zvanjima, daju određene pouke i usmjerenja u našim konkretnim prilikama.

Marko Pranjic raspravlja o suvremenom načinu naviještanja Riječi, upozorava na krize i suvremene način mišljenja, navada različite oblike propovijedanja, valorizira različite pristupe i upućuje kako u određenoj sredini postupiti.

Tri posljednja priloga posvećena su samim prezbiterima. Želimir Puljić sustavno, teološki i psihološki, ponire u kvalitete i stvarne sposobnosti svećenika. One su vrlo važne. No, autor ne idealizira; radije uočava stvarnost i upućuje na trajnu skrb i brigu da se kroz »priznanje, pažnju i ljubav« vrši savjesno služba.

Anto Šarić govori o svećeniku kao o služitelju Riječi. Cjelovito je zahvatio problematiku, biblijski, povijesno i aktualno, s obzirom na saborske smjernice i naše vrijeme. U nizu svećeničkih obveza, služba Riječi ima središnje mjesto; ona, naravno, treba biti kristocentrična, u funkciji eklezijalnog poslanja i sakramentalne službe svećenika.

Franjo Topić promatra svećenika i svećenički poziv u cjelovitom poslanju Crkve. Polazište mu je koncilski Dekret o službi i životu prezbitera. Kroz Kristovo poslanje i pomazanje, odnosno crkveno poslanje i pomazanje osvjetljuje i akcentuira najvažnije dužnosti i službe svećenika. Uz temeljno obilježje svećeničkog poslanja: propovijedanje, posvećivanje i upravljanje, u granicama kanonske jurisdikcije, autor se posebno zadržava na kulturnoj službi prezbitera.

Knjiga je aktualna; praktične je naravi. Zasnovana na sigurnoj nauci i koncilskim usmjerenjima, koristan je savjetnik i uputnik u današnjim prilikama, u poslanju i službi prezbitera, u prvom redu župnika.

NOVE KNJIGE

Živan Bezić: **SUVREMENA ŽUPA**, Služba Božja, Makarska, 1987. Narudžbe: Uredništvo Službe Božje, Put žrtava fašizma 1, 58300 Makarska.

MARIJA U VJERI KRŠĆANA. Kateheze za mlade o bl. dj. Mariji, u marijanskoj godini. Izradili profesori Vrhbosanske visoke teološke škole, Sarajevo, 1987. Cijena 2.000 din. Narudžbe: Visoka teološka škola, Svetozara Markovića 5, 71000 Sarajevo.

Ivo Gugić: **SVI SMO POZVANI**. Svećenici i vjernici u svjetlu smjernica II. vat. sabora. Kotor, 1987. Cijena 2000 din. Narudžbe: Biskupski ordinarijat, Dobrota 90, 85330 Kotor.

Josip Badalić: **TAJNA JEDNOG ISUSOVCA**, Provincijalat Družbe Isusove, Zagreb, 1986. Narudžbe: Provincijalat Družbe Isusove, Palmotićeva 31, 41000 Zagreb.

Don Frane Bulić: **PO RUŠEVINAMA STARE SALONE** (priredili E. Marin i I. Britvić), izdavač Arheološki muzej, Split, 1987. Narudžbe: Arheološki muzej, Zrinsko-frankopanska 25, 58000 Split.

Šito Ćorić: **TAKO (NI)JE GOVORIO ISUS**, Zagreb, 1987. Narudžbe: Šito Ćorić, Jablanovac 24, 41000 Zagreb.

Konstantin Kavarnos: **VIZANTIJSKA MISAO I UMETNOST**, izd. Pravoslavlje, Beograd, 1987. Narudžbe: Pravoslavlje, ul. 7. jula 5, 11000 Beograd.

Ante Stojić (priredio): **USUSRET BOGU OBNOVITELJU**, biblioteka »Problem mladih«, br. 6, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1987. Narudžbe: Katehetski salezijanski centar, Vlaška 36, 41000 Zagreb.